

Jødedommen	Kristendommen	Islam	Livssynshum.
<p><u>Pliktreligion</u> Frelse blir ofte knyttet til livet etter døden, men dette er ikke Jødedommen så opptatt av, fordi de er mer opptatt av livet på jorden, et av grunnene er fordi de er en pliktreligion. Dermed er det kun vage forestillinger om et paradys.</p> <p>De er opptatt av å leve etter de guddommelige lovene fra Toraen, som var en åpenbaring fra Gud til Moses på Sinaifjellet.</p> <p>De er pliktet til å leve etter disse reglene fordi de er Guds utvalgte folk.</p> <p>Troen er viktig, og dette kommer gjennom handlinger som er i Guds vilje. De mener troen alene er ikke nok, som kristendommen</p> <p><u>Messiasforventninger</u> De venter på en Messias, som er en i Davids slekt, som skal frelse verden med rettferdighet. Dette er den messianske tiden de venter på.</p> <p>Noen få ortodoks jøder mener at Israel skulle aldri blitt opprettet, fordi en jødisk land skal oppstå ved messiansk tid.</p>	<p>Frelse i kristendommen er knyttet til Jesus frelseshistorie. Kristendommen er ikke en pliktreligion som jødedommen og islam, men de har en sinnelagsetikk, der det å tro på Jesus som frelser for å kunne oppnå frelse. Mens katolisismen legger stor verdi i sakramenter for frelsen også.</p> <p>Jesus er selv åpenbaringen og frelseren, han er altså en som både forsoner og frigjør. Her skilles kristendommen fra jødedommen, fordi de mener at Jesus ikke er frelseren Messias.</p> <p>I skapelseshistorien ble Adam og Eva fristet av det onde og trosset Guds vilje. Dermed er det en arvesynd, der mennesker er født syndige. På den måten må de vende seg mot ondskaper, når ondskaper er et alternativ for oss mennesker. Og det er denne kampen mot ondskaper som er streben etter frelse.</p> <p><u>Forsoning</u> Jesus lidelse på korset, hans død og oppstandelsen oppfattes som Guds aktive forsoning med mennesket. Dette blir kalt for den stedfortredende lidelse.</p> <p>Oppstandelsen viser at Gud overvant døden, hvilket som betyr at mennesker kan også gjøre det om de tror på Jesus. Den hellige ånd er gudstilstedeværelse til dommedagen.</p> <p>Skjærsilden i katolisismen og gravens pine er likheter i islam og kristendommen</p>	<p>Samme som jødedommen er islam også en pliktreligion, der man legger stor vekt på strenge handlinger iht. religionen. Leve etter koranen</p> <p><u>Engler</u> Alle mennesker følges hele livet med to engler som observerer alt det onde og det gode som man gjør. Dette vil bli lagt frem for Gud i dommedagen, der det er Guds avgjørelse om man blir frelst eller ikke.</p> <p>Dermed er det både troen på Allah og gode handlinger, som kan gi frelse.</p> <p><u>Skrifter</u> Det vil si at man må leve etter Koranen og Hadith-fortellingene, samt Sharialoven som sier hva som man kan gjøre og ikke. Siden Muhammed er siste og viktigste profet, er Hadith-fortellingene viktige å leve etter</p> <p><u>De fem søylene</u> De fem søylene i islam understreker at plikt og handlinger er viktige i islam</p> <p><u>Gravens pine</u> En ide som gravens pine, der man kan bøte for sine synder i helvete, og bli frelst tilslutt.</p>	<p>Gud er ikke menneskets frelse, men mennesket er sin egen frelser.</p> <p>Menneskene er selv ansvarlig for deres læring.</p>

HOVEDMOMENTER ISLAM

Hengivelse til Gud, underkastelse

Mangfold og utbredelse: Afrika, Midtøsten og Asia hovedsakelig, stort mangfold

Kaba i Mekka, meteorstein inni den. Betyr kube/terning

Gud er én, treenigheten blir ikke forstått, at Gud har barn (Jesus)

Guds engler, samt djnner, "halvengler"

Guds bøker, Bibelen og Koranen

Guds profeter, de bibelske profeter, ikke minst Jesus

Dommedag og livet etter døden: Frodig natur, fantastiske klær

Profeten Muhammed: Flukten fra Mekka til Medina. Tidsregningen regnes fra år 622, året denne flukten fant sted

Medina: Familie, og umma, sentralt (umma er det muslimske fellesskap)

Menneskesyn: Religionen naturlig for mennesket. Alle er muslimer, man de vet det bare ikke selv

De fem søylene: Fem religiøse plikter. Søylene holder oppe islams hus

Bønnekransen, suhba: 99 perler etter Guds 99 kjente navn (navn nummer 100 kjenner bare Gud)

Ornamentikk (utsmykninger), arabesker (gjengivelse av naturen) og kalligrafi (skjønnskrift), jmf. billedforbudet i islam

Symboler og farger: Halvmånen, fargen grønn sentral i islam

Moskeen: Minaret (bønnetårn), mihrab (bønneretning) og minbar (talerstol)

Musikk og dans: Religiøse sanger, bønnerop og koranresitasjoner

Sufisme, islams mystikk. Sufister driver også med dans og musikk, samt religiøs veiledning

Koranen: 114 surer/kapitler. De lengste er fra Medina (om religiøst dagligliv) og kommer først, de korteste er fra Mekka (om selve religionen) og kommer sist

Surah Al-Fatiha: Den første suren som er et slags Fadervår

Hadith, tradisjon, betyr egentlig samtale. Hva Profeten sa og gjorde, eksempler til etterfølgelse
Lovutlegninger (fiqh), fra den skriftlærde Ali f. eks.

Biografier om Profeten

Etikk: Fellesskap og familie, plikt å være gift

Sharia: Halal og haram, tillatt/rent og forbudt/urent henholdsvis

Sharias tolkningsprinsipper: Enighet (muslimer kan ikke bli enige om noe som er galt), analogi (gå til lignende situasjoner for å finne ut hva som er rett) og selvstendig tolkning (denne "porten" er bare åpen i shia-islam)

Mennesket og naturen: Ingen rovdrift på naturen. Å ta vare på naturen er en form for jihad

Sunni og shia: Sunni mener at de(n) best egnede skal lede islam, shia mener at noen fra Profetens familie skal gjøre det. De første lederne i sunni-islam ble kalt kalifer, de første lederne i shia-islam ble kalt imamer

Sufisme: Av suf, ull (klær). Søke Gud inderlig gjennom å gå inn i seg selv i en mer eller mindre transelignende tilstand

Ritualer, dhikr. Ingen offisielle ritualer for eksempel ved høytidene

Islamisme, politisk islam, fundamentalisme? Sharia blir loven i et land. Jmf. Iran. Tyrkia derimot skiller mellom stat og religion

Synet på demokrati: Det muslimske brorskapet i Egypt, islamistisk? Stiller med uavhengige kandidater til parlamentsvalg. Den store (innvendige) og lille (utvendige/utadvendte) jihad. Jihad (betyr egentlig anstrengelse) den 6. søyle?

Forholdet til sharia: Iran, Saudi-Arabia og i praksis Pakistan islamske stater i dag

Muslimer i Vesten: Bosnia, Sveits, osv. Tariq Ramadan (barnebarn til grunnleggeren av Det muslimske brorskapet i Egypt: "Farlig" eller ikke? Reformvennlig eller islamist?)

Ahmadija: Muhammed ikke siste profet, Jesus dro til Kashmir og fikk familie der osv.

Synet på kjønn og kjønnsroller: Mann og kvinne er likeverdige, men ikke likestilte. Kjønnene har forskjellige oppgaver som utfyller hverandre

Burka, niqab, chador og hijab: Fire typer tilsløring

Syn på andre religioner og livssyn: Dhimmis (beskyttede folk), ahl al-qitab (bokens folk): Jøder og kristne. Islam er en misjonerende religion

Etikk

Etikk er læren om hva man bør gjøre og forsøker å finne kriteriene for en god handling

Moral er praktiske handlinger og er ren praktisk. Hva som er rett og galt å gjøre

Etikk er tanker om moral og er ren filosofi, og hvorfor noe rett og galt

1. Hva gjør en handling god?
 - Intensjoner: hvis tanken bak er god
 - Konsekvenser : resultater
2. Er handling god om den er gjort av plikt?
 - Kan diskuteres
 - Dødsstraff
3. Hva kjennetegner et godt menneske?
 - Sammenheng hva som er det rette

Deskriptiv etikk: Beskriver hvordan man forholder seg til normene

- Gjengivelse om hvordan folk forholder seg til normene
- Tar ikke stilling til rett og galt

Normativ etikk: forklarer hva man bør gjøre. Hva som er rett og galt

- Følge trafikkloven
- Gjensidighetsprinsippet og de 10 bud
- Kristendommen er veldig opptatt av intensjoner

Etiske teorier

Teleologiske teorier	Deontologiske teorier
<ul style="list-style-type: none">• Målstyrte og man streber etter et mål• KONSEKVENSETIKK (Utilitarisme)• DYGDSETIKK	<ul style="list-style-type: none">• Grunnleggende verdier• Ofte knyttet til plikt• Alltid basert på fornuften• PLIKTETIKK

Konsekvensetikk

Etisk vurdering for å maksimere nytt for flest mulig parten. Utilitarismen er den mest kjente varianten. Men det er litt vagt begrep, for man vet ikke hvor grensen går for berørte. Den legger hovedvekt på konsekvenser.

- Den handlingen som medfører mest lyst/nytte for flest mulig er den riktige handlingen
- Ingen teller for mer enn en. Alle teller like mye
- Jeremy Bentham (Handlingsutilitarist): Alle våre handlinger er styrt av ønsket om å oppnå lyst og å unngå smerte: Lystkalkyle
- Handlingene våre er best dersom den ga størst mulig nytte til flest mulig.
- **John Stuart Mill (Regelutilitarist)** videreutviklet teoriene til Bentham, og ment at man burde skille mellom lavere og høyere lyster. Det er ikke alle konsekvenser som er like mye verdt

- Lavere lyster : det materielle
- Høyere lyster: det mentale (menneskene) <- viktigst
 - Det er viktigere at noe er meningsfullt eller at man ikke blir trakassert, enn å ha en fin bil eller hus. F.eks om man velger å gå på
- Mill innførte også et skille mellom en objektiv og en subjektiv utilitarisme
 - Objektiv: vurderer de faktiske konsekvensene
 - Subjektiv: vurderer sannsynlige konsekvenser
- Han mente at det er viktig å ikke overtre menneskets lyster (de høyere lyster)

En kritikk mot utilitarismen er at den har et problem for å sette til side grunnleggende verdier:

- Det er lov til å lyve, fordi konsekvensen er minst selv om det er i strid med grunnleggende verdier
- For dødsstraff og setter grunnleggende verdier til side, fordi det er best for samfunnet å blir kvitt personen
- Robin Hood - man kan stjele fra de rike og gi til de fattige, fordi det blir flest nytte og lyst
-

Pliktetikk

Pliktetikk = Pliktetikerer må ta utgangspunkt i moralske normer og prinsipper for å bedømme en handling. Moralloven legges til grunn for handlingene. Vi må gjøre vår *plikt*, uansett hva våre egne ønsker og vurderinger skulle tilsi.

Immanuel Kant har kommet med det kategoriske imperativet som går ut på at enhver handling kan vurderes ut i fra "Du skal handle slik at grunnlaget for handlingen sin kan gjøres til en regel for alle mennesker".

- Hvis man er utro, så skal man da gjør det slutt i stedet for å fortsette å holde det skjult for den andre part.
- I følge Kant er man forpliktet til å handle ut i fra den

Kants humanitetsprinsipp som får ut på å ikke behandle mennesker som et middel.

Kants pliktetikk har fått kritikk: Følelser spiller også en viktig rolle i ulike etiske dilemmaer, som plikt er så viktig for han at han har satt følelser til side og bagatellisert deres betydning. Han mener at en handling gjort med ulyst er moralsk, fordi plikten var så viktig for han

Dygdsetikk

Kritikk mot de to etiske modellene, for de man må ha helten for øyet. Dvs at man skal vurdere en etisk handling ut ifra hver enkelte situasjon. Den var klarest uttrykt hos Aristoteles filosofen. Han mente at man alltid er på vei til å bli bedre mennesker, og det er den måten vi møter enkelthandlinger på.

Han mente at hver etiske situasjon må vurderes for seg. Det er ikke mulig å utvikle et etisk prinsipp som skal virke i alle handlinger. Dermed har Aristoteles utviklet de 4 etiske dygdene, som menneskene skal øve på i felleskap, og da vil man være rettskaffen.

Da er det viktig med den gyldne middelvei mellom ytterpunktene i livet.

Den som er klok er den som er i stand til å se helheten og ha fellesskapet for øye.

Etisk dilemma

Abort

Før måtte man søke hos en nemnd, men dette tok selvbestemtekjempere opp. I 1978 ble loven endret til selvbestemt abort. Ofte var nemnd menn og dette gjorde det vanskelig for kvinnenens frihet. Dette ble problematisk for kvinnens menneskeverd, hvor de ikke har friheten til å bestemme selv.

Menneskeverd, når er et foster et menneske? Er foster et fullverdig menneske eller ikke? Den norske stat har begrenset til 12 uke, for da er den som et menneske.)

Konsekvensetikk(ikke legger vekt på etiske og menneskeverd som Hitler): konsekvens for flest mulig, og morens liv står i fare og må da

- Utilitarismen: man videreutvikler konsekvensetikken, og Stuart Mill legger vekt på subjektiv og objektiv konsekvenser + materielle konsekvenser + menneskelige konsekvenser. Dersom det er en økonomisk krise, så vil allikevel utfallet bli at man ikke kan ta abort, fordi det at fosteret får et liv og leve lenge, veier tyngre enn det økonomiske

Pliktetikken: Et liv er et liv og det er plikter og regler som gjelder. Kant - det kategoriske imperativ: man må handlingen skal kunne handle som en allmenn lov.

Dydsetikken: Hvis man skal fungere og utvikle seg som en best mulig menneske, tilpasses til kulturen, menneskene til en hver tid, ser på enkelte situasjon.

Europeisk filosofihistorie fra antikken til i dag

Antikken

- Europeisk filosofi er en overgang fra mytos til logos. Før var alt forklart med religiøse myter i all sammenheng.
 - Mytene var overlevert og noe som befolkningen fra antikken trodde på.
 - De første filosofene i Athen ville forstå virkeligheten og verden med sin egen fornuft.
 - Økt handel førte til ulike kulturtilnærminger og væremåter, dermed ble de greske filosofene mer opptatt av mennesket, politikk og samfunnsliv
- Sokrates, Platon og Aristoteles - politisk filosofi

Middelalderen

- I middelalderen var det kristendommen dominerende, dermed oppstod motstridninger om hvordan man skulle forholde deg til gresk filosofi fra antikken. Noen forhold seg avvissende til all ikke-kristen tenkning, for det er å tvile på Guds eksistens
 - For å åpne for gresk filosofi i kristendommen kom filosofen Justin Martyr og sa at "Alt som er sann sagt, hvem enn som har sagt, tilhører kristne"
- Ortodokse kirken har hatt en nær knytning til filosofen, og reflektert over de guddommelige mysteriene. De var inspirert av Platon og Aristoteles
- Islam har også fått inspirasjon fra antikkens filosof

Nyere tid

- Filosofi fikk menneskene til å være bruke sin egen fornuft til å forstå virkeligheten, samt være kritisk. Dette har gjort at på 1500-tallet får vi den kopernikanske vendingen, der Copernicus kommer med teorien om at sola er midtpunktet, og ikke. Dette var starten på den voksende naturvitenskapen som bygger på viten og erfaring.

Aristoteles

- Dygdetiker
- Et godt menneske er et velfungerende menneske
- Å fungere god, medfører lykke
- Dømmekraften eller kunnskapen øves opp gjennom erfaring, og dette legges til grunnlag for å skjønne hva som er dydsetikk
- Sikker kunnskap via erfaring
- Islam: Man er dydsetikk forbi man vil leve som Muhammad (erfaring og kunnskap)

Aristoteles:

- Mente at alle ting var delt i form og stoff
- Alle ting streber etter å nå sin form, som er en teologisk tanke

Form = Hva tingen konkret er (hest, bord, ball)

Stoff = Hva substansen er laget av (Fargen gul, gummi, stor, liten)

- Også mennesket er laget av stoff og form
- Aristoteles mener at må øve opp formen gjennom erfaring -> fronesis: avgjørende for å kunne utvikle en dyd
- Den grunnleggende dyden for mennesket er kunnskap

- **tanke** (dygd: klokskap, vilje, visdom) , **vilje** (dygd: mot) og **begjær** (dygd: måtehold)
- **Rettferdighet** er den fjerde dygden.
- Har man alle de 4 etiske dygdene er man rettskaffen og er et godt og velfungerende menneske. Sokrates har blitt inspirert og mener at det er kunnskapen som medfører til rett handling. Grunnleggende hos filosofene er at mennesket skal være godt (enten det er klokskap eller andre dygder) for å gjøre gode handlinger.
- Dersom du vet det rette, men gjør ikke det. DA er det **viljen** som svikter!

Dygden kan forandres løpet av livet, kommer an på hvor i livet man er og hvor gammel man er.

Eksempel fra virkeligheten:

Kielland Haugland (KRF) - 5000kr til et holdningsskapende arbeid, der ungdom kunne møtes på alkoholfri arenaer, for å lære seg å ha det gøy uten rus. Man må øve seg på å komme seg dit, som er da å ikke drikke for å ha det gøy. Øve seg på **måtehold**

Immanuel kant (1724-1804)

- Kant snakker i sin epistemologi om fornuft og vitenskap. Han levde i opplysningstiden og var sterk påvirket av disse tankene i Europa.
- Apriori kunnskap (før kunnskap) <- fornuft. Vi vet at det må ha vært en årsak
- Aposteriori kunnskap (etter-kunnskap) <- sanseerfaring. Vi vet ikke årsaken før vi har erfart det

Kant mente at etikk var et felt der man måtte ha apriori kunnskap derfor utvikler han en fornuftsbasert regel som skal kunne brukes i alle sammenhenger : Kategoriske imperativ -> gjelder uansett i hvilken situasjon

Kategorisk imperativ:

- Du skal handle alltid på en slik måte, at du skal kunne ønske at handlingen din ble utgangspunktet for en allmenn lov. F.eks hvis en er utro men ikke vet om man skal gjøre det slutt etter fortsette med det, så i følge Den kategoriske imperativ så skal man da gjøre det slutt, for det er det som er det rette og fornuftige valget og som kan gjøres til en gjeldene regel.

Kritikk mot KAT-IMP er at den blir for kategorisk, og utelukker enkelt situasjoner.

Kant fremmer også en sinnelagsetisk regel:

- Humanitetsformuleringen = Du skal aldri behandle deg selv, eller andre kun som et middel, men som mål i seg selv

Et eksempel: Man liker en dame fra Røde kors og vil imponere ved å gi penger, som er dårlig pga dårlig intensjoner. Men hvis man virkelig vil hjelpe de fra røde kors, så er det en god handling, dersom man bruker Røde kors som middel, er det dårlig.

Kant skiller mellom en riktig handling -> følger det kategoriske imperativ og -> en god handling -> følger begge reglene

Sokrates

Sokrates (470-399 f.v.t)

Platon er den viktigste kilden til kunnskapen om Sokrates. Platon var hans elev. Sokrates skrev ikke ned noe mens han levde, men vi kjenner hans tanker gjennom Platons dialoger.

Den sokratiske samtalen / metoden

Sokrates var mest kjent for den sokratiske samtalen. Sokrates stilte spørsmål for å få samtalepartneren til å søke etter svar i seg selv. Dette er utgangspunktet for mye pedagogisk tenkning. Og at kunnskap og sannhet finnes i hver enkelt av oss, og er derfor han mente at man skulle stille spørsmål ved ens argument.

På den måten vil man føre samtalepartneren til selvinnsikt, og dermed var han utkikk etter selvmotsigelser. Den sokratiske metoden er den eldste og den mest effektive læringen til undervisning og utvikling til kritisk tenkning.

- Hensikten med denne metoden er ikke å vinne i en diskusjon, men å opplyse andre og seg selv. Dermed stiller man spørsmål til sine egne argumenter og andres argumenter, for å få en større forståelse fra andre perspektiver, der nye idéer og tanker oppstår.
- Det som skiller Sokrates og andre er at han stiller spørsmålet på en spesiell måte å stille et spørsmål på, og det er nettopp dette HVORFOR spørsmålet. (f.eks. HVORFOR ER DETTE RETTFERDIG?)
- Han pusher så langt han kan, inntil uklarhet og selvmotsigelse kommer frem
- Dette danner i dag grunnlaget til en rettsak etc, som vi har

Jordmorkunsten

En annen kjent filosofi som han hadde var Jordmorkunsten.

En jordmor hjelper en kvinne med å føde, og på samme måte hjelper sokrates filosofi. Når han spør samtalepartneren om disse spørsmålene, er det fordi han vil at de skal selv få frem kunnskapen. Fordi ifølge han er kunnskapen allerede hos et menneske. Betegner Sokrates virke, altså kunnskapens fødselshjelper. (Dette er mot sofistene, men mente at sannheten og kunnskapen er relativt)

Sokratisk ironi

Sokrates gjorde seg mindre kunnskapsrik enn han egentlig var i samtalene. Sokrates var tilsynelatende naiv. Grunnen til det er for at de skal ledes til det rette svar, når han uttrykker sin overfladiske kunnskap, for da kunne Sokrates avsløre han.

Den sokratiske ironi, gjør Sokrates til en veldig klok menneske fordi han ikke vet noe. Det er fordi den som tror han er klokest i hele verden, vil nok ikke søke etter kunnskap og vil ikke føre til klokskap, mens den som "ikke vet noe" vil søke etter mer kunnskap å lære.

Rett innsikt fører til rett handling

Fornuft er allerede i mennesker, fornuften/kunnskapen er kilden til det gode.

Sokrates mente at dette var veien til lykke og livets *egentlige* mål. Og dette vil vi også finne igjen hos andre filosofer.

Fornuften/kunnskapen er:

1. Sjelelig og evig
2. Mennesket er god på grunn av sin fornuft/kunnskap
 - Jo mer kunnskap, jo bedre menneske er det. KRITIKK: rett innsikt fører til rett handling, som ikke alltid er sant fordi man vet at det ikke er bra å kjøre bil for forurensning, men gjør det allikevel

Objektive målestokken

Sofistene var mot Sokrates, men var en viktig samtale partner. Han utfordret dem ved å trenge igjennom språkbruken deres. Han brukte «den sokratiske metode»: med sann innsikt. Stille spørsmål ved alle vedtatte sannheter eller riktigheter. For å få frem selvinnsikten til menneskene og det var den objektive målestokken som fantes. Dette brukte man til å vurdere kunnskapen mot.

Det finnes objektive målestokker for f.eks. sannhet, rettferdighet, det gode osv. Han finnes denne målestokken fordi i følge han blir alle født med innsikt i hva som er sant, sant, godt osv, ergo alle har en forestilling om det gode, sanne og riktige. Det er det vi veien alle våre handlinger opp mot.

Ble dømt til døden for undersøkelsen i 399 f. kr 71 år gammel, ved å tømme giftbegeret. Han ble anklaget etter hvert for å villede ungdommen, vranglære. Han ville få dem til å tenke kritisk, og all den nedarvede kunnskapen fra antikken (mytologiske) stilte han kritisk til.

Når han blir bedt om å frasi seg lære, sier han " Det er bedre å lide urett, enn å gjøre urett".

Lider man urett: Går man ut over den forgjengelige kroppen

Gjør urett: Går det utover den evige sjel

På grunn av dette blir han sett på som den første humanismen. Han var en stor inspirasjons kilde for humanismen på grunn av troen på enkeltmennesket, og dersom et menneske handler urett, er det fordi han har manglende kunnskap. Han mente at menneskeligheten vår utvikles i samspill med andre mennesker.

Kjenn deg selv

1. Kjenner sine begrensninger
2. I en selv finnes man kunnskapen

Eksistensialisme

Eksistensialisme er opptatt av hvordan vi lever eller hvordan vi er, ikke nødvendigvis hva vi er

Søren Kirkegaard (1813-1855)

- Etablerer eksistensialismen og dypt inspirert av Sokrates. Eksistensfilosof
- Mennesker har skyld og trenger ut, og er fortvilet
- Eksistensen er viktigere enn essensen. Hvordan vi lever er viktigere enn at vi lever
- Vi mennesker bestemmes ut ifra valgene vi gjør. Noen valg er eksistensielle, og det er disse eksistensielle valgene som medfører at vi får et selv. De skiller seg ut av andre valg, fordi de påvirker hvordan vi lever på. Man må velge for å eksistere
- Kristen eksistensialist
- En viktig bok: "Sykdommen til døden"
 - Handler om fortvilelsen
 - Mennesket er fortvilet fra fødselen
 - Mennesket søker å finne et selv

Hva er sannhet?

- Subjektiviteten er sannheten, fordi sannheten er personlig og individuell, altså det er en sannhet for meg.
 - Den objektive sier ingenting om vår eksistens. Det betyr ikke at de ikke er sanne, men mindre viktige

Livsstadier

- Ønsker å ta bevisste valg i livet og man kan være i alle stadier
- Han var opptatt av ulike livsstadier. Han mente at det var ulike måter å eksistere på:

Det estetiske stadiet	Det etiske stadiet	Det religiøse stadiet
<ul style="list-style-type: none">• Estetikerer er en person som kun tar eksistensielle valg rettet mot seg selv• Søker underholdning, glede uten ansvar.• F.eks En person som står og ser på et maleri i et museum<ul style="list-style-type: none">• En lav form or eksistens, fordi man forholder seg til seg selv• Siden estetikerer <i>ikke vil</i> forholde seg til andre enn seg selv, bli han fortvilet og grepet av angst• <u>Det selv som kun forholder til seg selv</u>• På grunn av fortvilelsen drives man til å gjøre et eksistensielle valg ->	<ul style="list-style-type: none">• En person som søker å ta ansvar• F.eks en barnefar, som endrer og velger andre frem for seg selv og tar eksistensielle valg. Som å velge å ha en familie• Etikerens villfarelse er at han tror han kan gjøre en forskjell, men etterhvert vil han oppleve at han er avhengig av noe større• <u>Forholder seg til denne verden</u> og objektive sannheter. Dette livet er begrenset og at det må være noe mer og større.• Knyttet også til skyld. Adam og eva paradokset og tro på dette vil føre til frihet fra sin skyld. Da har man kommet til det religiøse stadiet• ... Drives til et valg ->	<ul style="list-style-type: none">• Dette stadiet kaller Kirkegaard for "å kaste seg ut på 70K favners dyp".• Det religiøse forstår at han trenger en gud• Skyld hos Kirkegaard er en viktig drivkraft for den religiøse. Villfarelse, skyld og fortvilelse og dermed trenger man en gud• Man velger noe usikkert og hengir seg ti dette• Valgene må være egne og bevisste• <u>Forholder seg til verden og noe som er enda større enn seg selv</u>

Et menneske som ikke tar eksistensielle valg, og ikke forholder seg aktivt til omverden, har ikke eksistens: spissborgeren. Spissborgeren vet ikke hvem han selv er og er dermed fortvilet fordi han ikke har et selv.

En annen filosof som bygger videre på Kirkegaard er Martin Heidegger. Han snakker om ting og mennesker. Mennesker er kastet inn i verden og har et valg til å utvikle oss og gjøre det vi vil, men ikke ting

Simone De Beauvoir (Boar)(1908-1986)

Ateistisk og feministisk eksistensialist. Hun bygger på Kirkegaard sin filosofi om eksistensialisme, men utelukker alt av det religiøse og skyld.

- Fri abort
- Prevensjonsmidler
- Egen inntekt

Viktigste bok: "Det annet kjønn". Handler om hvordan man opp over tiden har betraktet kvinnen som den andre kjønn, mens mannen alltid blir den definert som den første kjønn. I boka stiller Simone spørsmål om det i det hele tatt finnes kvinner, grunnen til det er fordi hun skiller mellom en biologisk og *sosiologisk* kjønnsforståelse.

Mannen har alltid hatt definisjonsretten og definert seg selv om den "første" og den subjektive og absolutte. Pga historiske og religion er dette blitt en selvoppyllende profeti. Dette er et av grunnene til at hun er ateist og mener at religion alltid er mannsdominert og at religioner og myter definerer kvinne rollen.

For eksempel at kvinnene måtte alltid forsvare sitt eget argument med at de er kvinner, isteden for selve saken. Gjennom at mannen har hatt definisjonsretten har forholdet mellom kjønnene blitt til et herre/trellforhold. Derfor mener Simone at kvinner har blitt gjort en ting, fordi man blir alltid fortalt hva man skal gjøre og være

Kvinner som aksepterer rollen de har blitt satt i lever i "vond tro", sier Simone. Altså at man lever gjennom det man blir fortalt fra menn. Gjennom å være kvinne i en sosiologisk forstand, blir kvinnen immanent (gjort til en ting, fordi man er avgrenset). Kvinnen blir gjort til ting, gjennom mannens avgrensninger. Sosial konstruksjon er kvinnen.

Tankene er transcendent (overskridende), samme måte som menn er transcendent, mens kvinnen blir immanent.

Immanensen er knyttet til naturen og Transcendensen er knyttet til kulturen.

Det at kvinnen ikke tar eksistensielle valg og lever i vond tro, kan sammenlignes med Kirkegaards spissborger. Spissborgeren for Kirkegaard gjelder for både menn og kvinner. Kirkegaard hevdet at vi må velge for å finne oss selv. Ergo hvis kvinnen ikke tar noen valg, mener Kirkegaard at man blir fortvilet og preget av angst i livet. Simone mente at kvinnen må få mulighet til å gjøre egne valg.

Målet for kvinnen er å kunne ta eksistensielle valg, og dermed bryte med naturen. MEN kvinnens biologi knytter henne til naturen. Hun knyttes til naturen på en helt annerledes måte til naturen enn det mannen gjør, som f.eks svangerskap og amming.

Dypest sett så er kvinnen fri, men mannen har definert henne ufri og biologien knytter henne til naturen. For å bli transcendent, må hun bryte med naturen og ikke stifte naturen fullstendig. Som å velge å ikke føde.

Kritikk: Det å bryte fra de tradisjonelle kvinnerollene og bryte med naturen, er selvmotsigende fordi det etterligne mer på menn og fremhever mannlige verdier. MEN så forsvarer hun med at å ta selvstendige og eksistensielle valg, er man fri.

Kritikk mot Islams kjønnsroller:

- I tradisjonelle islam er ikke kvinner og menn likestilte og heller ikke likeverdige, og dette er Simone mot, fordi menn kan drive med polygami og ikke kvinner. Ergo blir kvinnen sett som objekter for en mannlig subjekt.
- Mot at kjønnsrollene skal utfylle hverandre der kvinnen har omsorgsplikt og lydighetsplikt og mannen forsørgerplikt
- Skilsmisse, abort, polygami, tvangsekteskap
- Ideen om adskillelse

- Kleskoder

Simone ville også kritisert hans Konfucius sitt syn på menn og kvinner, der menn er rettferdig og kvinner er lydige. På den måte vil det skape harmoni, men i følge Simone vil det ikke skape harmoni, fordi kjønne ikke er likestilte.

Kinesisk filosof - Konfucius (551-479 fvt) - dydsetikker

- Kinesisk, kom fra en nobel/adelig familie. Senere blir han minister under fyrsten etter lange studier, men dette slutter han med fordi han ikke vil jobbe under et fyrste som ikke fungerer
- Filosofien han går veldig mye om hvordan samfunnet skal fungere.
- Vi har kun kjennskap til konfucius lære via hans elevs skrifter (samme som Jesus og Mohammed)
 - Særlig boken "Samtaler" **Samme som Sokrates der han holder samtaler med sine elever**
- Etter å ha forlatt ministerjobben blir han lærer og utvikler konfusianismen gjennom samtaler med elevene sine. Det vi vet om han er det hans elevene har skrevet ned, men skal skrive aldri noe ned selv, dermed er det ikke helt sikkert, **samme måte Jesus**
- Konfusianismen er en performativ livsfilosofi
 - **Performativ: noen oppfordrer til handling, ofte språklige handlinger.**
 - F.eks hvis man er hjemme og foreldrene roper maten er ferdig, så oppfordrer dem dere noe, og ikke informerer dere.
 - En filosofi som krever eller ønsker at den som hører skal handle på en bestemt måte. Måten man fører livet på.
- Han lever i et samfunn som er preget av kaos, og han vil oppnå harmoni og bevare det eksisterende. Han ønsker ikke noen form for samfunnsomveltninger, altså er han en konservativ tenker. Han mener at forandringene gjorde samfunnet kaotisk og vil tilbake der det var tradisjon og harmoni.
 - **Sokrates ønsket at folk skulle tenke annerledes og forandre på samfunnet, noe som er motsatt hos konfucius**
- Han bruker gamle, tradisjonelle kinesiske begreper for å forklare læren sin:
 - TAO: Alle ting har en likevekt, og denne må ivaretas for at harmoni skal opprettholdes. Man må bruke verden og søke etter opprettelse, altså må samfunnet være harmonisk og i balanse slik som naturen.
 - Er ikke bare samfunnet som skal være i harmoni, men menneskene også, for et menneske som er i harmoni vil også gjøre rette handlinger
 - TE: Handlinger til mennesket. Snakker om grunnleggende dyder
 - To viktige (er 5 dyder, men disse to er det viktigste):
 - Ren - handler om medmenneskelighet eller humanitet (i vare ta noen skikker, sinnelags tilnærming til dydene)
 - Li - handler om ritualer, skikker (praktisk tilnærming til dydene)
- I sin etikk utvikler han **Konfucius sin versjon av den gyldne regel**: Du skal ikke gjøre mot andre, det du ikke vil at andre skal gjøre mot deg. Dette menes at man ikke skal gjøre noe dumt, og det ligger en grunnide om at hvis man ikke gjør noe, gjør man ikke noe galt, mens den vestlige sier at man skal ut og gjøre det. **Kritikk** av den vestlige gyldne regel av en jødisk filosof: Ikke alle ønsker å bli gjort som man ønsker selv, fordi det er ikke alle som er glad i det som meg
(Den vestlige gyldne regel mener at man **SKAL** gjøre det mot andre, det du vil at andre **SKAL** gjøre mot deg)

Samfunnssyn

Delt inn i 5 grunnleggende forhold: Forklarer harmoni i et samfunn

Hersker og embetsmenn (fyrste) og (folk i statens tjeneste)	Far og sønn	Mann og kvinne	Eldre og yngre	Venn og venn
Herskeren: God person og å gjøre jobben sin Embetsmenn skal være lojal: Ikke stille kritiske spørsmål og ikke være i mot lederen	Far: Kjærlig - vise kjærlighet for sønnen Sønn: Ærbødig	Mann: Rettferdig Kvinne: lydige	Eldre: Respekteres Yngre: Respekterer	Respekterer hverandre gjensidig

Metafor: Vinden (herskeren) og gresset (embetsmenn) - Man må bøye seg når herskeren beordrer embetsmennene	- Viser respekt for faren			
--	------------------------------	--	--	--

= Alle disse grunnleggende forhold medfører harmoni og stabilt samfunn
 Respekten går alltid fra høyre til venstre (sønn til far) - som viser at man skal ivare ta denne tradisjonen
 og respektere især eldre

Konfucius ble utfordret under Mao sin makt, fordi han ønsker likestilling om kvinner og at de skal ut i
 arbeid. På en måte ønsket han da en endring av samfunnet og tanker, som er mot Konfucius. Samfunnet
 i dag i Kina er preget at dette.

Gudssyn

Jødedommen	Kristendommen	Islam	Livssynshum.
<p>Strengt monoteistisk religion, som islam.</p> <p>Gud er transcendental, altså det er noe menneskene ikke kan forså.</p> <p>Avviser kristendommens tro på treenighetslæren, fordi den gir Gud et polyteistisk fremstilling, noe de er sterkt i mot.</p> <p>Gud er skaperen, dommeren, nådig og rettferdig.</p> <p>Jahve er det hebraiske ordet for Gud, men de mener at det er så hellig at de ikke kan bruke det. Dermed sier de Herren. (Toraen åpenbart på hebraisk)</p> <p>Sterk fokus på å holde seg rene med ritualer og mattradisjoner, for å stå rett fremfor Gud.</p> <p>Det er strengt bildeforbud i Jødedommen som i</p>	<p>Monoteistisk religion</p> <p>Gud er transcendental, altså det er noe menneskene ikke kan forså.</p> <p>Ved inkarnasjon har Gud kommer til jorden i menneskeform, der den tar bolig i et menneske, som er Jesus, for å frelse menneskene med deres synder.</p> <p><u>Gud har 3 funksjoner</u> De tror på treenighetslæren der Gud er Faderen som skaperen, sønnen som Jesus frelseren og Den Hellige Ånd som er en type kraft som gir felleskap, tro og håp. DHÅ er viktig i gudstjeneste fordi den gir presten talekraften til å preke</p> <p>Ved å dø for menneskets synder og gjenoppstått, ble Jesus frelseren ved å tilby mennesket forsoning med Gud.</p>	<p>Monoteistisk religion</p> <p>Gud er transcendental, altså det er noe menneskene ikke kan forså.</p> <p>Menneskene kan ikke forstå Gud, fordi han er uskapt og kan ikke sammenlignes med noe som er skapt. Dermed er det også et strengt bildeforbud for å vise Allah respekt.</p> <p>De er kritisk til treenighetslæren i kristendommen på samme måte som jødedommen.</p> <p>Jesus er ikke Gud i islam, men er en viktig profet.</p> <p>Gud har åpenbart seg til profeter, men spesielt til Muhammed via erkeengelen Jibril med Koranen.</p> <p>Han er skaperen og dommeren, akkurat samme som i kristendommen og</p>	<p>De forholder seg ikke til Gud fordi det ikke kan bevises. Man er ofte ateister eller agnostiker i livssynshumanismen.</p> <p>Men som religionen forandrer seg, så er det mulig å kombinere livssyn og religioner.</p> <p>Nyateismene kritiserer ikke bare religiøst maktstrukturer og maktmisbruk, men understreker også at religion er farlig, fordi det undergraver vår menneskelige fornuft.</p> <p>Generelt er livssynshumanismen tolerant ovenfor religion, men det finnes forskjellige nyanser av dette.</p>

<p>Islam på grunn av Moseloven.</p> <p>Man bruker ornamentikk og kalligrafi i stedet, eller et hånd som symbol.</p> <p>Det ligger en ærefrykt i møtet med Gud.</p> <p>Jesus er ikke viktig i jødedommen, som i kristendommen, fordi Jesus er ikke Gud eller frelser for jødene.</p>	<p>Ikke bildeforbud, fordi Jesus tok bolig i et menneske</p>	<p>jødedommen.</p> <p>Muslimene mener er Gud står menneskene nært, nærmere enn halspulsårene har det blitt sagt.</p>	
---	--	--	--

Humanismen

Begge har sine røtter fra Antikken

Renessansehumanisme (1400-1500)	Opplysningstidens humanisme (1700-tallet)
<ul style="list-style-type: none"> Dannelseshumanisme <ul style="list-style-type: none"> Dyrke genuine menneskelige egenskaper Åndsvitenskapene (humanistene liker ikke å benytte begrepet sjel) Mennesket var skapt i guds bilde, når man dyrker disse egenskapene, så dyrker man indirekte for gud. Man har fått egenskapen av gud, som må dyrkes. Gud blir menneske Dannelseshumanisme er kombinasjon av religion og humanisme, og egenskapene står i sentrum Kristen-humanisme 	<ul style="list-style-type: none"> Legger vekt på enkeltindividets grunnleggende rettigheter <ul style="list-style-type: none"> Religionsfrihet Ytringsfrihet *Alle menneskene er født fri, som retter seg mot naturretten Åpen for kritisk tenkning, slik at menneskene kan framstå med en egenart som er forskjellig fra flertallet Dette er utgangspunktet for en sekulariseringsprosess i samfunnet Sekulær-humanisme

Kristenhumanisme

Bakgrunn

Bibelen sier at

- Jesus har det dobbelte kjærlighetsbud. Altså at man skal elske sine kjære, og elske sine fiender. Ligger humanistiske trekk i Jesus forkynnelse
- Menneskeverdet ligger i at man er skapt i Guds bilde
- Paulus mener at det ikke finnes jøde eller greker, mann eller kvinne, slave eller fri. Vi alle er en.
- Både Jesus og Paulus har en [likeverdstanke](#)

Viktige kristenhumanister

Nikolai Frederik Severin (NFS) Grundtvig (1800-tallet) Folkehøgskole

Dansk teolog og prest. Han er mannen som starter folkehøgskolene. På følehgskolene kan man dyrke genuine menneskelige egenskaper og interesser. Gjennom å dyrke disse egenskaper og interesser, vil man da også dyrke gud, mente Grundtvig.

- Grundtvig begrunnet sin humanisme i den hellige ånd, fordi ånden virker i mennesket når det frembringer kultur og kunnskap.

- Han sier at "mennesket først, kristen så". Grundtvig mente at man måtte være et godt menneske, for å være en god kristen (dydsetisk argument). Man skal ikke strebe etter å være en god kristen, men å dyrke de egenskapene som gud har gitt. Når man er et godt menneske, vil man automatisk være en god kristen.

Kristian Schjelderup (midt på 1900-tallet)

- Norsk teolog og biskop
- Han stifter den første Norsk humanistisk akademi, som er et møtested for humanister på tvers av religioner og livssyn
- Han ordinerer den første kvinnelige presten i Norge i 1961 som var Ingrid Bjerkås. Han har en [likeverdstanke](#) + likestillingstanke. Han har et historisk-kritisk syn på bibelen, fordi den er ikke skrevet direkte fra Gud som Koranen, men fra andre, dermed må man lese den historisk-kritisk.
- Legge de humanistiske grunnleggende verdier når man leser verdier. Dette er da et humanistisk bibelen syn.

Livssynshumanisme (sekulærhumanisme/profan)

Norge er representert gjennom human-etisk forbund. Dette er det nest største human-etiske forbundet. Dette er altså humanisme uten en religion.

Livssyn har mange likheter med religioner:

- Menneskesyn
- Verdenssyn
- Gudssyn (agnostisk eller ateisk)
- Mangler frelsesyn

Menneskesyn

Mennesket er ikke skapt, men blitt til gjennom evolusjon og ingen udødelig sjel.

Menneskeverdet og synet er universelle og er gjeldende for alle mennesker på kloden. Menneskene står selv i sentrum og alle menneskene er like mye verdt. Det som er sentralt ved mennesker er at man kan oppnå selvrealisering, der man kan utvikle seg selv og utfordre sine egne evner.

FNs menneskerettighetserklæringens første artikkel sier oppsummerer humanismens verdier veldig bra, og den sier

" Alle mennesker er født frie med samme menneskeverd og menneskerettigheter. De er utstyrt av fornuft og samvittighet og bør handle mot hverandre i brorskapets ånd".

- Mennesket er godt, og dette er begynner i Sokrates tanke om at rett innsikt fører til rett handling. Mennesket er født godt og like, men når man gjør noe onde ting (vold, drap) så handler det om at man har manglende kunnskap.
- Mennesket er åndsvesen. Mennesket har ingen sjel, men noen genuint menneskelige egenskaper. Åndelige egenskaper som frembringe egenskaper, kunst etc.
- Mennesket står øverst og er over alle andre vesener. De har følelser som empati, noe dyr ikke har
- Mennesket er sin egen lovgiver. Det er ingen autoritet utenfor mennesket
- Mennesket er ikke skapt, men blitt til gjennom evolusjon
- Likeverd + likestilling. Menneskeverdet er ukrenkelig, altså man har et medført verdi som ikke kan pekes. Mens i dannelseshumanisme, mener man at dette har man fått fra gud.

Virkelighetsoppfatninger

- Basere seg på menneskelig fornuft og erfaring, rasjonell og kritisk tenkning. Dermed mener de at religion ikke vil bestå testen, fordi de tror på livet etter døden som er utenfor rekkevidden for menneskelig erfaring. I tillegg kan man ikke etterprøve kritisk til gudsåpenbaringer.
- Naturalistisk virkelighetsoppfatning = virkeligheten er slik naturvitenskapen forteller oss

Gudssyn (Agnostikere og ateister)

Forholder seg ikke til gud fordi det ikke lar seg bevise

Etikk

- Man bygger etikken på menneskerettighetene
- Gjensidighetsprinsippet er det livssynshumanismene kaller for den gylne regel. (ikke gjør det mot andre som du ikke vil at andre skal gjøre mot deg). Oppfordring til å gjøre en god handling = det du VIL at andre skal gjøre mot deg, skal du også GJØRE mot andre. Den gylne regel er noe som går igjen i alle religioner og livssyn.
- Vi har friheten til å leve etter disse uten tvang fra religiøse myndigheter

Verdenssyn

Dette er bygd på vitenskapens svar. Slik som verden har blitt til, er det vitenskapen vil si om hvordan den ble til. Evolusjonsteorier, Big bang etc. Synet på hvordan verden ble til og fungerer er vitenskapen som har svar på det, og det er fordi det skal være fra menneskene.

Human-etisk forbund

Både (begge deler) en interesseorganisasjon og en livssynssynsorganisasjon. Kristian Horn etablerte dette forbundet.

Livssynssynsorganisasjon (oppfører seg som en religion)	Interesseorganisasjon (oppfører seg som en kjemper for en sak)
<ul style="list-style-type: none"> • Overgangsritualer <ul style="list-style-type: none"> • Navnefest • Borgerlig konfirmasjon • Borgerlig vigsel • Man dyrker humanismen som livssyn via f.eks ritualer 	<ul style="list-style-type: none"> • Kjemper for at Norge skal preger mer av en human-etisk tankegang • Mener at man skal blant annet bygge en livssynsnøytral seremoni bygg, altså ikke ha kirker og moskeer, slik at den kan benyttes av alle

Kjønnsroller

Jødedommen	Kristendommen	Islam
<p>Kvinner og menn er likeverdige ovenfor Gud, og dette er likt i alle de monoteistiske religionene.</p> <p>Islam og ortodoks jødedommen har en tydeligere skille mellom kjønnene enn kristendommen, som er styrt av kulturen i det landet og samfunnet det er i. De har også noe likheter når det kommer til ideen om adskillelse mellom kvinner og menn.</p> <p>Kvinner og menn har forskjellige roller skapt ulikt, for de utfyller hverandre.</p> <p>Ortodokse jøder mener at det er en plikt å gifte seg, fordi Toraen står det at man skal være fruktbar. Dermed kan man trekke en analogi om at homofili er forbudt, fordi de ikke kan være fruktbar.</p> <p>Reformjøder derimot er åpne for homofile og kvinner til og med rabbinere (utdannet til å tolke Toraen), og det finnes også rabbinere som er villige til å vie homofile par.</p> <p>Av tradisjon er menn i synagoge, mens kvinner forbereder kosher-mat hjemme og forbereder til sabbaten. Kvinnen tar vare på hjemmet, fordi hjemmet er hellig for jøder.</p>	<p>Kvinner og menn er likeverdige, men har ulike roller i kirken og i familien</p> <p>Jesus ble født som en gutt av en grunn, og blant annet på grunn av dette mener katolisismen og den ortodokse kirken at det kan bare være menn som prester. I den lutherske kirken er det derimot, åpent for kvinnelige prester. Grunnen til at det kan være kvinnelige prester, er fordi de lever etter skriften i Bibelen, og der står det ingenting om at kvinner ikke kan være prest.</p> <p>Kristian Schjelderup som var en biskop og en kristen humanist, viet Ingrid Bjerkås til den første kvinnelige presten i Norge i 1961.</p> <p>Utenfra perspektiv: så ble Bibelen skrevet i en mannsdominert samfunn, og dette kan ha feilaktige innvirkninger.</p>	<p>Kvinner og menn er likeverdige, men Gud har skapt den fysiske og psykiske forskjellene for at de skal utfylle hverandre.</p> <p>Kvinnen har omsorgsplikt og lydighetsplikt. Mannen har forsørgerplikt, og dette ser vi igjen i dag hos muslimene, men det varierer etter som hvor tradisjonelle man er og hvor i verden vi befinner oss.</p> <p>Det er en ide om adskillelse og er grunnen til at kvinner dekker seg (hijab, niqab er møtt forskjellig i de forskjellige landene, og at kvinner og menn er skilt fra hverandre i moskeen. Samme som jødedommen i ortodokse synagoger, der kvinner og menn er adskilt.</p> <p>Noen omskjærer guttebarn, som i jødedommen.</p> <p>På likhet med ortodokse jøder, mener de at homofili er synd og forbudt.</p> <p>Tradisjonell islam er det ikke likestilling mellom kvinner og menn når det gjelder polygami, skilsmisse, og kvinner med underordnet religiøs rolle.</p> <p>I moderne og mer liberale islam, er det likestilling og en likeverdistanke.</p>

Niansmart

	Rituell	Mytisk	Materiell	Sosial	Opplevelse
Jødedommen	<p>Pesach, Shavout, Rosh hashana, yom kippur, sukkot og hanukka</p> <p>Overgangsritualler: Omskjæring Bar og Bat mitzva</p> <p>Sabbat (Kosher)</p>	<p>Guds utvalgte folk og åpenbaringen (de to paktene med Gud)</p> <p>Profetene Abraham og Moses med Toraen</p> <p>Messiasforventninger og dommedagen.</p> <p>Avviser koranen og bibelen</p>	<p>Davidstjernen, menoraen, mezuzah og synagogen og vestmuren (ortodoks synagoge)</p> <p>Jødisk hjem</p> <p>Kipa, tefillin</p> <p>Torarullene oppbevares i rikt dekorerte skap = arken / Tabernakelet</p> <p>Bildeforbud</p>	<p>Kulturell tilhørighet mellom jødene. Driver ikke misjon. Tradisjonelt må man ha en jødisk mor, men man kan også konvertere til jødedommen.</p> <p>Mange konfesjoner der sekulære syn preger utviklingen.</p>	<p>Et liv iht. til Guds vilje med Toraens leveregler.</p> <p>Synagoge og familieliv, hjemmet står sentralt</p> <p>Høytidene gir en følelse av felleskap, selv om det er flere konfesjoner.</p>
Kristendommen	<p>Gudstjeneste (DHÅ)</p> <p>Bønn: Ave Maria og Fader Vår</p> <p>Preken, dåp, nattverd</p> <p>Jul, påske, pinse</p>	<p>Følger den jødiske historien, men vendepunktet og skillet er Jesus</p> <p>Fortellingene om Jesus er midtpunktet i den kristne forsoningslæren</p>	<p>Kirker utsmykket med kunst og symboler fra frelseshistorien.</p> <p>Korset symboliserer Jesus lidelse, død og oppstandelse</p> <p>Katolisisme: Rosenkransen</p>	<p>Felleskapet ligger i troen på Jesus Kristus som frelser.</p> <p>Kirke betyr "det som hører Herren til" og skiller de troende fra de ikke troende.</p> <p>Mange konfesjoner som jødedommen, som kan være problematisk, men alle samler seg rundt troen på Jesus som messias og er frelser</p>	<p>Enkeltpersoner og felleskapet opplever nærhet med Gud gjennom bønn, bibellesning og gudstjeneste. Dette gir troen en ny kraft.</p> <p>Nattverd legger til rette for forsoning med Gud gjennom Jesus</p>

Islam	De fem søylene for takknemlighetsgjeld og underkaste Allah Fasten og Id-Al fitr Spiseregler som jødedommen	Koranen og Hadith inneholder myter, fortellinger og historier som er grunnleggende for islam. Mohammads liv og handling er sentral	Kaba i Mekka, moskeer. Ornamentikk, kalligrafi og arabesk Bønnekransen SHUBA Bildeforbud	Alle muslimer tilhører umma og det muslimske verdensfellesskapet. Troen på Allahs enhet, profeten Muhammad og koran som den endelige åpenbaringen er felles for alle konfesjonene. Islam er ikke like samlet som kristendommen, fordi det er en tydelig uenighet og splittelse mellom sunni og shia muslimer.	Allah er allmektig og er grunnlaget for eksistensen. Bønn i fellesskap og utførelsen av religiøse påbud/lover skaper identitet. Sufismen søker større nærhet til Allah gjennom ritualer, sanger, musikk og dans (mystikk)

Religiøst mangfold i vår tid

Religionssynkretisme = Man blandet ulike forestillinger fra forskjellige religiøse tradisjoner.

Effekten av dette her, er det man kaller nyreligiøsitet

- Fenomenet skyldes:

1. Sekularisering

- prosessen der religion blir satt til side
- I Norge har kristendommens rolle ikke lenger like mye makt som før, og folk blir ikke lenger like påvirket som før. I Norge er det færre som dør seg og gifte seg, selv om de er kristne, ergo har religionen mindre verdi for enkelt individer. Vitenskapen har hatt en større betydning i samfunnet, lutherske kristne har mindre preg i samfunnet

2. Individualisering

- Fellesskapet blir mindre viktig, og den individuelle tanker blir mer viktig og preger. En religion som er individualisert, er den dyrket på en individuell plan og ikke en fellesskap.
- Det religiøse tilbudet har blitt mye større, dermed er det flere som velger sin egen "vei". Alternative retninger

3. Globalisering

- Større erfarings grunnlag og nye ideer som man lar seg påvirke seg av

Grunnen til religionssynkretisme: Kirken har mulig mindre grad har en påvirkningsfolk. Da åpner det seg for flere folk fordi samfunnet er mindre homogent

Konsekvens: 1980-tallet og frem til i dag har alternativbevegelsen utviklet seg

1. Man beskytter ulike religiøse forestillinger
2. En tydelig kritikk av det etablerte samfunn

- Nyreligiøsitet er et uttrykk for et religiøst behov i befolkningen. Nyreligiøsitet er en form for religionssynkretisme, som man ikke dyrker i fellesskap som kirker, men kanskje i en alternativ messe.
 - Det er en annen måte å være religiøs på
 - **Argument:** Selv om samfunnet er sekulært og at religion ikke preger samfunnet som før, betyr det ikke at enkeltindividuell plan at de er mer sekulære. Befolkningen er like religiøse på andre måter. Et eksempel på dette er at det er animisme (TV Norge), medium, fordi det er ikke mer vitenskapelig grunnlag enn at Jesus sto opp fra de døde.
1. Nye religiøse uttrykk gjennom religionssynkretisme og alternativbevegelser
 - Jehovas vitne, satanisme, motkulturer, guru på 60-tallet transental meditasjon, Hare Krishna
 2. I en globalisert verden lever religionen side om side i samfunnet
 - F.eks Norge har blitt et flerreligiøst samfunn.
 - Da kan man diskutere om samfunnet har blitt mer sekularisert, eller om det er bare at samfunnet har forandret seg og er fortsatt religiøs på en annen måte?
 - Selv om det er en religion er dominerende, betyr det ikke at enkelt individer er dette

<p>Jødedommen Gud har skapt menneskene gode, uten arvesynd som i kristendommen. Tror ikke på arvesyndlæren. Dermed har de et optimistisk menneskesyn</p> <p><u>Utvalgte folk</u> Menneskene er skapt i Gudsbilde og er forvalter på jorden. Jødene er guds utvalgt folk pga pakten de fikk fra Gud. Dermed er de pliktet til å følge disse lovene og reglene i Toraen (åpenbaringen). Pliktreligion</p> <p><u>Retningssnor</u> Menneskene har gudlike egenskaper som <i>frivilje</i> (rett og galt), <i>fornuft</i> og <i>samvittighet</i>. Det er fornuften og samvittigheten som er retningsnoren til fri vilje, der de hjelper med å velge.</p> <p><u>Godt, men svakt</u> Mennesket er godt, men svak. De har sin frie vilje til å styre sin egen skjebne, og er ansvarlig for dette selv.</p> <p><u>Matregler</u> Siden Gud har skapt menneskekroppen er det viktig å ta vare på. Matreglene er sentralt, fordi de sikrer at kroppen er ren og sunn.</p> <p>Ikke dualistisk menneskesyn. Sjel og kropp hører sammen</p>	<p>Kristdommen <u>Arvesynd</u> Menneskene er skapt i guds bilde.</p> <p>Menneskene har fri vilje til å skille mellom rett og galt, på samme måte som jødedommen og islam.</p> <p>Menneskene er født syndig på grunn av arvesyndlæren, der Adam og Eva spiser av kunnskaps treet. De har misbrukt Guds frie vilje til menneskene. Dermed har Gud blitt menneske, Jesus gjennom inkarnasjon for å frelse menneskene for deres synder. (Dette er i mot jødedommen)</p> <p>Menn og kvinner er skapt likeverdige, noe som er samme i jødedommen og islam.</p> <p>Kristendommen har et dualistisk syn på menneskene. Der sjelen og kroppen kan splittes opp.</p> <p>Menneskeverdet begrunnes i at hvert menneske er det spor av Gud.</p> <p>Katolisismen vs. Protestantismen</p>	<p>Islam Tror ikke på arvesynd og alle mennesker er født godt.</p> <p>Alle mennesker er født muslimer, selv om de blir oppdratt med en annen religion</p> <p>Mennesket har et forvalteransvar på jorda akkurat som jødedommen og kristendommen og må dermed ta vare på seg selv og det gud har skapt.</p> <p>På samme måte som kristendommen og jødedommen er mennesket også god, men svak, fordi man har svakheter til å gjøre ting som synder og påvirke sin egen skjebne.</p> <p>Mennesket har gudlike egenskaper som fri vilje, samvittighet og fornuft. Dermed står mennesker foran alle andre egenskaper</p> <p>Menneskene har stor handlingsfrihet innen for rammene av det du har skapt. Dermed er islam en blanding av fri vilje og predestinasjonslære.</p> <p>Kvinner og menn er skapt ulike med likeverdige. Dette gjør at kjønnene utfyller hverandre. Tydelige kjønnsforskjeller som i jødedommen</p> <p>Menneskene har både sjel og kropp. De kommer sammen til paradiset/neste liv</p> <p>Alle religionene er "bokas folk"</p>	<p>Livssynshumanismen FNs – menneskerettighetserklæring: 1. Artikkel "Alle mennesker er født frie med samme menneskeverd og menneskerettigheter. De er utstyrt av fornuft og samvittighet(..)".</p> <p>Menneskene er ikke skapt, men er blitt til gjennom evolusjon og har ingen udødelig sjel etter døden. Det store skillet mellom humanismen og religionene.</p> <p>Menneskene står selv i sentrum og alle menneskene er like mye verdt. Fokuset på enkeltindivider ser vi igjen hos Sokrates. Det er sentralt at mennesker oppnår selvrealisering, fordi man utvikler sitt potensial og utfordrer seg selv.</p> <p>Mennesket er sin egen lovgiver. De står ovenfor alle slags skapninger, akkurat som i menneskesynet i Islam. Forskjellen er at de kan trosse autoriteter om nødvendig.</p> <p>Man har den frie viljen som til å bestemme sitt eget liv og fornuft som de andre religionene.</p> <p>Menneskene har ikke sjel, men et er åndsvesen med åndelige egenskaper (kunst)</p> <p><u>Sokrates</u> Humanismen er inspirert av Sokrates pga troen på enkeltmennesket. Mennesket er godt, og dette er inspirert av Sokrates tanke om at rett innsikt fører til rett handling. Mennesker er født godt og like, men når man gjør onde ting, så er det fordi man har manglende kunnskap. Samspill med andre mennesker vil utvikle menneskeligheten.</p>
--	---	---	--

